

Kafes ve ferace devrinde Istanbul Türklerde kılıç alayı

Padişah Bostan iskelesine giderken ve kapı kulları yer öpmekle meşguller!

Türkler teşrifata son derece riayet ederlerdi. Düğün, cenaze, divan, hep merasimle yapılırdı. O derecede ki, ekâbirin verecekleri ziyafetlerde bile teşrifata riayet etmek usuldendi. Bütün bu merasim en ince noktalarına varıncıya kadar tesbit edilmişti.

Divanda ayrıca teşrifat defterleri vardı. Bir elçi huzura kabul olunacağı, elçiye ziyafet verileceği zaman teşrifat memurları hazır bulunurlar, mecilse ilk evvel kimin geldiğini, hükümdarın ve sadrazamın ne tarafa oturduğunu, ziyafetin nasıl devam ettiğini, ziyafette neler konuşulduğunu, ziyafetin sonunda vezirlere, ağalara samur, kakım, zirdeva, ne cinsinden kürkler verildiğini yazırlar, gününü ve saatini bile tesbit ederlerdi. Ziyafetlerin sonunda teşrifatçılara da hilât giydirdilerdi. Hatta üçüncü Ahmed zamanında bir ziyafet verilmiş. Fakat teşrifatçıya hiç bir şey verilmemiş. O da ziyafetin tafsilâtile kaydetmiş. Fakat altına da şu satırları yazmış:

«Sair ziyafetlerde bu hakire elçinin üzerine memur çorbacıya birer donluk çuha ve birer donluk kumaş verilip lâkin mumaileyh efendi hazretleri tarafından verilmedi. Galiba hatırlıktan çıkmıştır. Bu denaetin hüsnü tabiri ile iktifa olundu.»

O zaman teşrifat defterleri mühimdi. Hatta küçük Çelebizade Asım bile, vakanüvis olduğu zaman, bütün ziyafetleri teşrifat defterlerinden alarak yazmıştır. Keza teşrifata dair ayrıca kitaplar da yazılmıştır. Fakat hiç bir teşrifat kitabında Türk hükümdarlarının kılıç kuşanma törenine dair malûmat yoktur.

Türklerde hükümdarlar tahta geçer geçmez kılıç kuşanırlardı. Fakat İstanbulda kılıç kuşanma töreni bilhassa Eyüpsultan türbesinde yapılırdı.

Eyüp kazasının büyük bir ehemmiyeti vardı. Hâslar kazasının merkezi Eyübdü. Hâslar kadısı Eyübdede otururdu. Sultan ve vüzeraya yalılar hep Eyüp sahilinde idi. Karşısındaki Karaağaç bahçesi ise, Halicin en mühim mesirelerindendi. Eyübdede de pek çok mesireler vardı: Ağaeski mesiresi, harb meydanı mesiresi, kalamış mesiresi, Can kuyusu mesiresi,

İdris köşkü mesiresi, Kırk serviler mesiresi, Bülbülderesi mesiresi...

Bundan başka, on altıncı asrın en büyük adamları Eyübdede gömülü idi: Ebüssuud efendi, Bediüzzaman, Ali bin Hızır, Vankolu Mehmed efendi, Tacittevarih sahibi hoca Sadrettin efendi, Kıbrıs fatihi Mustafa paşa, Nişancı Feridun bey, Yalak Mustafa paşa, Mustafa bin Celâl Tevkii, tabanı yassı Mehmet paşa, Kara Çelebi zade Mehmed bin Hüsameddin, Ferhad paşa, Cafer paşa, Sokullu Mehmet paşa, Pertev paşa.

Hatta sultan İbrahim'in cariyelelerinden meşhur Şekerpare bile kendisine Eyübdede türbe yaptırmıştı. Fakat kendisi İbrime sürüldü, ve türbesine gömülmek nasib olmadı.

Eyüb hem eğlence, hem ibadet yeri idi. Kılıç kuşanma töreninin orada yapılması ise, sırf Ebu Eyübülensariye karşı Türklerin besledikleri saygıdan dolayı idi. Halbuki Ebu Eyyübün orada gömülü olduğu bile meşhûktü. Orası Bizans zamanında bir ayazma idi. Fakat Türkler Akşemseddinin kerametine hâlâ inanırlar, kılıç kuşanma törenini orada yaparlardı.

Eyübdede kılıç kuşanma töreni yapılacağı gün padişah Topkapı sarayına gelir, kubbe altında istirahat ederdi. Bir taraftan da alay hazırlıkları görülürdü. Alayın tertip olduğu kendine haber verilir verilmez kubbe altından orta kapıya gelir, herkes padişahın gelmesini orada beklerdi. Biniş haberi gelir gelmez, herkes atlarına biner, bayramda nerede selâma duruyorsa orada at üzerinde selâma dururlardı. Şeyhislâm ile kaptan paşa da, sol tarafta, at üzerinde, selâma dururdu. Padişah orta kapıdan dışarı çıkar çıkmaz çavuşlar alkış yaparlardı. Alkış bitince, padişah yer öper gibi temenna eder, çavuşlar gene alkış sadasını ayuka çıkarırlardı. Sonra onlar da yer öperler, yedeklerin önüne süratle geçerek alay tertibi ile Fatih camii avlusuna gelirlerdi. Eğer padişah, Fatih türbesini ziyaret etmeği emretmiş ise, orada rikâb taşı önünde padişahın gelmesini beklerlerdi.

Padişah gelir gelmez atlarından inerler ve yer öperlerdi. Bu esnada çavuşlar alkış yaparlardı.

Bu alkışlar, padişah binek taşına ininceye kadar devam ederdi.

Türbe ziyaret olunduktan sonra, gene atlara binerlerdi. Alkış sadaları gene ortalığı çınlatırdı. Sonra herkes atlarına biner, yedeklerin önüne giderdi.

Eyübe varıldığı zaman cami avlusunda bir binek taşı vardı. Padişah o taşın önünde atından inerdi. Vüzeraya iki kapı arasında padişahı karşılarla, yer öperler, alkış sadaları arasında padişahın önünden geçerlerdi. Padişah binek taşına inerken alkış başlardı.

Sadrazam padişahın sağında durur, ve koltuğuna girerdi. Türbeye girildikten sonra, sadrazam Şeyhislâmın yanında dururdu. Kılıç kuşandıktan sonra dönüş başlardı.

O zaman sadrazam gene padişahın koltuğuna girer, binek taşında ata binildiği zaman, sadrazam padişahın önünde yürürdü.

Cami avlusundan çıkıp ta doğru Bostan iskelesine gidilecek olursa, sadrazam iskeleye kadar padişahı yaya olarak teşyi ederdi. Padişah binek taşına inerken, alkışlar başlardı. Sadrazam, padişahın gene koltuğuna girer, onu saltanat kayığına bindirirdi. Kayığa binilirken, alkış sadaları Eyüp sahillerini çınlatırdı.

Bu resim, padişahın Bostan iskelesine gidişini gösteriyor. Önünde, kapı kulları yer öpmekle meşguller...

Ahmed Refik

